

УДК 378.016:784.75.036.9

Наталія Фоломеєва

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0002-7832-4748

DOI 10.24139/2312-5993/2023.03/96-109

ІНТЕГРАЦІЯ МЕТОДИКИ ШІРІЛ ПОРТЕР У ПРОЦЕС ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВІТЧИЗНЯНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Мета статті – конкретизація напрямків інтеграції складових методики Шіріл Портер у процес вокальної підготовки у вітчизняних закладах вищої освіти. Методи дослідження: системно-аналітичний та порівняльно-історичний. Основними складовими методики Ш. Портер є: «вокальний розігрів»; позиції голосних; «прокачування» дихання; вібрато та його стабільність; тембр та якість звучання голосу; вокальні регістри та їх вирівнювання; белтінг високих нот; артикуляція; гнучкість голосу, а також рухливість та інтонація; тренування вокальної витривалості.

***Ключові слова:** Шіріл Портер, «Cheryl Porter vocal method», авторська методика, спів, вокальна підготовка, заклади вищої освіти, професійна підготовка.*

Постановка проблеми. Естрадне вокальне мистецтво останніми роками дедалі частіше орієнтується більшою мірою на західні зразки. Нерідко виконавці-початківці обирають для виконання складні твори зарубіжних естрадних «зірок», не володіючи в повному обсязі компетенціями, необхідними для виконання таких пісень. Проблема ускладнюється тим, що у вітчизняних методичних джерелах аналіз сучасних західних методик ще тільки починається, відомості про них розрізнені та не систематизовані, а нечисельні англомовні джерела малодоступні. З іншого боку, зберігається певна тенденція негативної оцінки нових вокальних технік прихильниками їх традиційних попередників. Незважаючи на те, що естрадне вокальне мистецтво та виконавство значно ускладнилося наприкінці ХХ – на початку ХХ століття, через інерцію деякі викладачі продовжують відкидати або свідомо ігнорувати сучасні тенденції та нові вокальні методики. Значною мірою це обумовлено тим, що опанування естрадного співу має не таку довготривалу історію в нашій державі, як, наприклад, академічного, а також відсутністю у професійних вимогах до виконавців визначеної необхідності володіння певними техніками звуковидобування та вокально-виконавськими прийомами. В закладах вищої освіти кожен фахівець викладає за своєю системою, спираючись на власні знання та досвід. Водночас у вітчизняному науково-педагогічному середовищі дедалі більше усвідомлюється

необхідність вивчення та освоєння передового педагогічного досвіду світових джазових шкіл та існуючих методів навчання, які можуть стати основою для напрацювання індивідуальних вокальних шкіл та розвитку національної естрадно-джазової школи (Stoloff, 1996).

Аналіз актуальних досліджень. Безперечно, що у вітчизняній науці є значний досвід вивчення професійних компетенцій у сфері співочого голосу. Разом з тим переважна їх частина здійснена до середини минулого століття і тому не містить аналізу сучасних методик, зокрема, закордонних. Вокальні техніки, що практикуються за кордоном, та відповідальні складності сучасних вокальних творів вивчають та впроваджують О. Кляйн, К. Купер, педагоги школи «Estill Voice Training», «Complete Vocal Technique» та деякі інші прогресивні вокальні тренери. Однак малодоступними залишаються методики та напрацювання західних співаків і педагогів, таких як Nikki Loney, Jeannie Gagne, Theodore Dimon, Nancy Bos, Claudia Friedlander, Brian Winnie, Mathew Hoch, Marci Daniels Rosenberg, Kimberly Steinhauer, Mary McDonald Klimek, Esther Spa, Lisa Popeil, Kate De Vore, Mary Jean Allen та ін.

Мета статті полягає у конкретизації напрямків інтеграції складових методики Шіріл Портер у процес вокальної підготовки у вітчизняних закладах вищої освіти.

Методи дослідження. У дослідженні використано: системно-аналітичний та порівняльно-історичний методи. Системно-аналітичний метод застосовувався для конкретизації змісту авторської методики Ш. Портер та визначення напрямків інтеграції її складових у процес вокальної підготовки здобувачів вищої освіти в Україні; порівняльно-історичний метод використовувався для визначення розроблених історично в країнах Європи та Америки вокальних методик та місця авторської методики Шіріл Портер серед них.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі у закладах вищої освіти мистецького спрямування склалося становище, коли навчання естрадному співу не повною мірою відповідає прогресивним технікам, застосовуваним за кодоном протягом багатьох років, серед яких найважливішими є такі три компетенції.

1. Професійна компетенція (у частині психо-фізичного тренування): 1) техніки звуковидобування: субтон, розщеплення, fry – штробас, йодль, sob, opera, growl, cry, oral і nasal twang, belting, whistle та ін; 2) прийоми орнаментики: мелізматики, різні види вібрато, скети, бібопи, runs, riffs, loops, licks, curls (форшлаг) та ін; 3) музично-технічна

компетенція (спроможність роботи з музично-технічним обладнанням та апаратурою).

2. Художня компетенція (у частині зовнішньої естетики):
1) акторська майстерність, сценічний рух, поведінка та мова;
2) постановка та режисура номера; 3) зовнішній імідж – зачіска, костюм, макіяж.

3. Сценічно-виконавська компетенція (метафізика):
1) виконавська майстерність; 2) виконавська практика.

Незважаючи на велику кількість закордонних методик, питання їх дослідження вітчизняною вокальною педагогікою наразі не має самостійного наукового статусу. Окремі праці вітчизняних дослідників не охоплюють усі сторони цього питання, не створюють наукового дискурсу даної галузі знань, що обумовлюється багатьма об'єктивними та суб'єктивними чинниками. Саме тому важливим є введення в науковий обіг змісту оригінальної методики вокального тренера Cheryl Porter (Шіріл Портер).

Доцільним вважаємо коротко схарактеризувати віхи становлення Ш. Портер як фахівця. До початку своєї педагогічної діяльності Ш. Портер здобула популярність як яскрава співачка та тренер таких телевізійних проєктів, як американський «Голос», «Х-фактор», «Таланти Америки», «Таланти Італії», «Євробачення», «Фестиваль у Сан-Ремо». Ш. Портер дала концерти більш ніж у тридцяти країнах світу, записала понад двадцять альбомів у жанрах опери, джазу, госпелу, спірічуела та R&B. Вона співала на одній сцені з такими видатними виконавцями, як Марайя Кері, Андреа Бочеллі, Лучіано Паваротті, Ені Ленокс, Тіто Пуенте та іншими. Ш. Портер здобула співацьку освіту в Сполучених Штатах Америки, де вивчала оперний спів в Університеті Північного Іллінойсу під керівництвом сопрано Едні Вільямс і баса Майрон Майерс. Після закінчення університету вона переїхала до Італії, щоб продовжити кар'єру оперної співачки. Але там несподівано для себе вона виявила величезний інтерес до викладання афроамериканської манери співу та зрозуміла, що музика спірічуел та госпел дає можливість слухачам відчувати єднання, гармонію та любов, яких так не вистачає у сучасному світі. Так народився педагогічний симбіоз двох манер співу: класичної (традиційної найбільш складної форми співу) і сучасної (затребуваної та популярної на світовому музичному середовищі).

Очевидно феномен Ш. Портер, чиї навчальні відео на власному каналі YouTube здобувають по 150 мільйонів переглядів, вартий

ретельного вивчення. Своєрідність її підходу до викладання співу полягає в тому, що вона вчить співати не в одній певній (класичній, естрадній, народній), а в універсальній манері, що дозволяє легко перемикаватися між вокальними стилями. Попри специфічне тлумачення термінології у підготовці «універсального» виконавця є сенс, зокрема, при підготовці актора або артиста мюзіклу. Цей шлях обраний Ш. Портер невипадково, світове педагогічне співтовариство давно дійшло висновку, спочатку необхідно опанувувати базові компетенції, а вже потім формувати певну виконавську манеру. Саме тому за кордоном з'являється все більше універсальних методик, що підходять не лише для всіх різновидів вокальних професій, але й для акторів, теле- та радіо-ведучих, стендап-коміків та ін. Цим шляхом ведуть до виконавської майстерності педагоги школи Jo Estill (Джо Естіл), Cathrine Sadolin (Кетрін Садолін), Anne Peckham (Ен Пекхем), співак та популярний вокальний педагог Stivie Macki (Стіві Мекі), на цьому наполягає тренер з мови Tom Burke (Том Бьорк).

У системі «Estill Voice Training», створеної педагогом та дослідником Д. Естіл, викладання ґрунтується на ретельному вивченні будови голосового апарату (Benson, 2017). Учням пояснюється, як потрібно змінити положення голови, м'якого піднебіння, щелепи, язика, хрящів (щитовидного, перстневидного, черпалоподібного та ін), щоб отримати певний звук. Опанувавши цю систему, можна співати у будь-якій вокальній стилістиці від опери до хард-року. Викладачі за «Estill Voice Training» виокремлюють у системі голосоутворення три компоненти: сила (легені), джерело (гортань) та фільтр (голосовий тракт) (Steinhauer, Klimek, 2019). «Система «Estill Voice Training» надає великого значення кількісній оцінці та локалізації м'язових зусиль, необхідних для різних типів голосоутворення» (Fantini, Fussi, Crosetti & Succo, 2016).

Методика «Complete Vocal Technique», розроблена однією з провідних дослідниць голосу К. Садолін, також умовно універсальна і підходить для будь-яких виконавських стилей. Відповідно до «Complete Vocal Technique» виокремлюються чотири основні вокальні режими: «Neutral» (нейтральний), «Curbing» (стриманий), «Overdrive» (посилений), Edge (граничний). Ці режими можуть бути отримані за допомогою таких змін, як варіювання висоти гортані, положення м'якого піднебіння, відкриття носового проходу, положення язика, ширини відкриття рота і надгортанного простору між перснеподібним і черпалоподібним хрящами (Sundberg, Bitelli, Holmberg & Laaksonen,

2017). Означені приклади ілюструють, що навчання в універсальній манері є однією з провідних тенденцій західних вокальних шкіл.

Авторська методика Ш. Портер виникла зі злиття власного вокально-виконавського досвіду (академічного, соул, джазового) з особливою харизмою педагога, спрямованої на створення комфортного психологічного середовища для учнів, надання їм впевненості у позитивному результаті оволодіння вокальною майстерністю.

Наразі Ш. Портер вважається одним із найкращих вокальних тренерів світу, її майстер-класи мають успіх у різних країнах. Як уже зазначалося, вона розробила власну методику «Cheryl Porter vocal method», яку застосовує на групових, індивідуальних та онлайн-заняттях, а також популяризує за допомогою майстер-класів, короткі ролики яких викладає на своєму офіційному сайті та в YouTube. Розроблений Ш. Портер тренінг містить понад 350 вокальних вправ, спрямованих на збільшення діапазону, розвиток співочого дихання, оволодіння всіма вокальними регістрами, вироблення вокальної рухливості і витривалості, виправлення стандартних помилок. Позитивна мотиваційна установка, яка закладена у цих заняттях, змушує учнів по всьому світу повірити в себе, у свій талант і можливості, знайти свій справжній голос.

Методика Ш. Портер відповідає високим вимогам, що висуваються до сучасного виконавця, і рясніє нестандартними вокальними вправами, які ускладнюються фізичними навантаженнями та рухами в такт музики. Працюючи таким чином, Ш. Портер відточує у своїх учнів одразу кілька спроможностей (співоче дихання, чистоту інтонації, вміння співати у ритмі) та одночасно задає позитивний емоційний фон, знімає м'язові затиски. Необхідно звернути увагу, що цей спосіб тренування традиційно набув поширення у підготовці артистів мюзіклу, для яких спроможність співати та активно рухатися на сцені є напрочуд важливою, а у процесі підготовки танцювальні рухи сприяють розкнутості учнів, дають свободу голосу, допомагають розкрити творчий потенціал.

Ш. Портер розробила систему занять, що складається з десяти розділів, кожен із яких присвячений певному етапу формування виконавської майстерності. У розділах представлені докладні роз'яснення та тренінг спроможностей, кожен відкривається відео-уроком, у якому вокальний тренер пояснює призначення та показує техніку виконання вправ, додатково мотивуючи учнів різними

засобами, звертає увагу на поширені помилки. До змісту авторської методики Ш. Портер також належать дидактичні матеріали, ноти та аудіо-записи з акомпанементом до вправ, доступні для скачування та друку, а також письмові підказки, цінні поради та домашні завдання.

Перелік розділів методики Ш. Портер: 1) warm-ups/warm-downs – вокальний розігрів; 2) vowel placement – позиції голосних; 3) singer breathing bootcamp – прокачування дихання; 4) vibrato and stability – вібрато та його стабільність; 5) timber and tone quality – тембр та якість звучання голосу; 6) vocal register sand passaggio – вокальні регістри та їх вирівнювання; 7) belting high notes – белтінг високих нот; 8) articulation – артикуляція; 9) agility and intonation – гнучкість голосу або вокальна рухливість та інтонація; 10) vocal resistance training – тренування вокальної витривалості.

Перший розділ warm-ups/warm-downs повністю присвячений вокальному розігріву, одному з найзначніших розділів опанування співу. Ш. Портер пояснює відмінність тренування та розминки, підкреслює, наскільки важливо робити попередній прогрів, щоб не пошкодити голосові зв'язки та уникнути величезної кількості вокальних проблем. З методичної точки зору цікаво, що вокальний тренер починає роботу з танців, в ході яких учень не тільки розслаблюється, налаштовується на позитивний лад і успішну роботу, але також позбавляється можливої напруги і перемикається на творчу діяльність. Ця позиція підтримується англійською школою навчання сучасному комерційному вокалу (Contemporary Commercial Singing – саме так називають напрямок, протилежний академічному співу у закордонній вокальній методиці).

Kim Chandler (Кім Чендер) зазначає, що співаки, зазвичай, рухаються в такт під час виступу, тому співакові потрібна динамічна, гнучка постава. Постава також впливає на ефективність вокалу (Chandler, 2014).

Американська дослідниця Meribeth Dayme (Мерібет Дайм) підкреслює, що постава, психологічний стан та генетична схильність визначають симетричність та баланс тіла, які є основою ефективного дихання та здорового співу (Dayme, 2009).

Аналогічно працюють методики Стіві Мекі та Каріни Купер. С. Мекі пропонує починати кожне заняття зі зняття напруги у плечах та шиї, для чого пропонує по 10–15 разів повільно покрутити головою та плечима, щоб зняти можливі затиски у цих зонах. К. Купер, яка розробила методику «Вільне тіло – вільний звук», вказує на необхідність стежити за свободою тіла та дихання, симетрією тіла, оскільки тіло є джерелом

резонування. Вона розробила систему вправ, що знімають можливі вокальні затиски (Moir, Powell, & Smith, 2019). Ш. Портер, як і інші західні педагоги, вважає, що, перш ніж почати співати, необхідно налаштуватися на роботу емоційно, покращити настрої та позбутися психологічних та фізичних затисків. Такий підхід напроцьод корисний особливо для здобувачів вищої освіти, які лише починають опановувати спів.

Далі вокальний тренер переходить безпосередньо до вокального розігріву, якому вона приділяє багато уваги. Вокальне розігрів передбачає виконання десяти вправ. Ш. Портер використовує вправи на lip trills (трелі губами), щось схоже на поєднання звуків [бр], а також з інших semi-occlusive (що утворюють часткову перешкоду) приголосних. Вокальні трелі готують фонаційний апарат до наступного навантаження, захищають його від ушкоджень, активізують дикцію, а також допомагають досягти оптимального імпедансу. Вправи, що розігрівають голос, можуть виконуватися під акомпанемент, а капела, а також у вигляді sirens (глісандо по всьому діапазону) без прив'язки до певних тональностей.

Розділ Warm-ups/warm-downs передбачає також дихальне тренування. Ці вправи залучають діафрагму і приводять її у активний стан. Ш. Портер застосовує широко відомі у вітчизняній методиці стандартні техніки з використанням шиплячих звуків [с] та [ш]. Однак у неї вправи значною мірою ускладнені. Принцип тренінгу Ш. Портер – у численних повтореннях вправ (кожен із сегментів повторюється 32 рази) з поступовим нарощуванням темпу та зменшенням тривалості, монотонність знімається веселим танцювальним аранжуванням і не дозволяє учневі сповільнитися та розслабитися.

Другий розділ Vowel Placement (букв. з англ. – «Розміщення, розташування голосних») присвячений позиції голосних. Правильному «розміщенню» голосних допомагають вправи в прискореному темпі з великими «стрибками», що перемежуються голосною «і». Наприклад, при виконанні «стрибків» вокаліст починає «строкатити» (одна і та ж голосна на різній висоті звучить по-різному), ширше відкривати рота, витягувати шию на верхніх нотах, намагаючись таким чином «дотягти» голосну знизу. У авторських вправах Ш. Портер ці характерні помилки усуває з допомогою перемежування широких голосних звуків вузької «і», що змушує всі звуки розміщуватися у місці формування «і». Діапазон вправ та швидкість виконання поступово збільшується. Таким чином виробляється спроможність близько «розміщувати» широкі голосні звуки. Вокальний тренер рекомендує контролювати

положення рота за допомогою дзеркала і уникати «жування» (надміру активного ворухіння щелепою).

Третій розділ *Singers Breathing Bootcamp*. Ця серія вправ спрямована на тренування дихання. Ш. Портер звертається до учнів зі словами: «Ми значно покращимо розподіл повітря, навичку співацького дихання, навчимося італійському мистецтву вокальної підтримки і видихатимемо як професіонали» (Porter, 2023). Цю вправу можна поєднати з обертанням обруча (хула-хупа) або бігом. Наприкінці тренування навіть досвідчені вокалісти відчувають деяке печіння в ділянці передньочеревних м'язів.

Четвертий розділ *Vibrato and Stability*. Окремий цикл вправ спрямовано на вироблення якісного вібрато. Ш. Портер наводить приклад виконавців-інструменталістів, що грають на струнних і духових інструментах, які витрачають багато часу на відпрацювання вібрато. Те саме мають робити і вокалісти, тому що вібрато настільки важливий прийом, що їм не варто нехтувати. Вокальний тренер виокремлює кілька способів виконання вібрато, наприклад: 1) рівне звичайне вібрато; 2) легке вібрато; 3) вібрато із затриманням; 4) вібрато-крещендо; 5) вібрато-дімінуендо. Крім цього, виокремлюють ще вібрато з різними кривими графіків: висока та нечаста хвиля, невисока та нечаста хвиля, висока та часта хвиля, невисока та часта хвиля, зигзаг. У процесі відпрацювання рівного вібрато голос на графіку має виглядати пропорційно (висота і частота піків має бути однаковою протягом усієї ноти, що звучить).

У методиці Ш. Портер розроблено цикл вправ, який допомагає виробити вібрато, зробити його більш стабільним, рівним, слухняним, навчитися його контролювати та застосовувати в тих кількостях, яких потребує художнє завдання. Деякі вправи спрямовані на чергування прямих звуків та звуків з різними варіантами вібрато. Для візуального контролю над технікою вібрато вокальний тренер використовує програму «Vocal Pitch Monitor» на мобільному пристрої, що дозволяє наочно показати графік вібрато учня, а також чистоту тону.

Цікаво, що Каріна Купер, американська співачка та педагог, у своїй методиці також відводить відпрацюванню вібрато особливе місце. На думку вокального тренера, вібрато, яке сформоване з фігур трьох тріолей, за принципом чотирьох-п'яти коливань за секунду, максимально позитивно впливає на слухача.

П'ятий розділ *Timbre and Tone Quality*. У цьому розділі проводиться робота з глибиною, резонування та якістю звучання голосу. Ш. Портер акцентує важливість тембру для співака, оскільки саме від нього залежить впізнаваність виконавця. Голоси на її думку можуть бути «dark» (темні, густі) та «light» (світлі, польотні), але кожен із них повинен мати глибину. Розділ *Timbre and Tone Quality* призначений для того, щоб досягти максимальної глибини звуку на всьому діапазоні голосу.

Коли в розспівках виконавець піднімається вгору, іноді він вдається до освітлення тембру, що позбавляє його грудного забарвлення, від якого залежить густота та повнота звуку. Ш. Портер нагадує, що в будь-якому темпі вправ і за будь-якої висоти потрібно стежити за якістю звуку. Необхідно уважно слухати свій голос і не допускати, щоб він ставав пласким чи задирався. Звук має подібатися самому виконавцю, адже в ньому відбивається його душа, його внутрішній світ.

Шостий розділ *Vocal Registers and Passaggio*. У вітчизняній методиці найважливішим завданням роботи з вокальними регістрами належить їх вирівнювання та максимальне згладжування з метою непомітного переходу від регістра до регістра. У багатьох західних методиках вважається, що згладжений діапазон – це стандартна робота вокального апарату, але це лише перший ступінь майстерності. Наступний етап – відпрацювання вираженого перемикання між регістрами, яке потребує особливого тренування. До таких прийомів належить йодль, а також, наприклад, швидке перемикання грудного регістру на головний. Ш. Портер виокремлює у своїй методиці кілька вокальних регістрів.

Гру або штробас – найнижчий вокальний регістр. Фрай (*vocal fry*) – так можуть також називати хрипливатий звук, який утворюється за допомогою коливання хибних зв'язок (розщеплення). Це відбувається через наявність шуму (хрипу) в обох випадках.

Грудний регістр – починається після штробасу і пов'язаний з резонуванням в грудній клітині. Про межі цього діапазону досі сперечаються дослідники. Навіть у сучасному еталонному бродвейському вокальному звучанні не прийнято співати на грудному регістрі вище G4, хоча володіння белтінгом і твенгом дозволяє співати з грудним забарвленням приблизно до G5.

Мікстовий – це перехідний регістр, який дозволяє співакам зробити непомітним для вуха перемикання грудного та головного звучання шляхом їх змішування. Кордони цього діапазону індивідуальні.

Головний регістр – це спосіб фонації без залучення грудного забарвлення, звук резонує тільки в голові.

Фальцетний регістр – (від італійського «хібний») історично вважався неприродним, штучним звуком, оскільки він був вище примарної зони. Однак сьогодні фальцет широко застосовується, тому потребує ретельного відпрацювання.

Whistle або свистковий – знаходиться вище фальцету і є найвищим регістром, починається приблизно від Сб.

У вправах цього розділу Ш. Портер допомагає зрозуміти, що виконання однієї та тієї ж за висотою ноти може бути грудним, мікстовим та головним. Щоб здійснювати подібне перемикання в швидкому темпі, потрібно бути досить досвідченим вокалістом, який добре володіє регістровими нюансами.

Сьомий розділ Belting High Notes. Окремий розділ присвячений «белтінгу» – найбільш затребуваною та складною вокальною технікою. Белтінг часто описують як гучний, крикливий звук, з переважанням грудного забарвлення, його можна назвати «окультурений крик». Белтінг колись асоціювався з хворобливим використанням вокального механізму, але нині ця думка вважається застарілою. Незважаючи на те, що белтінг широко застосовується на естраді, ця техніка співу ще не до кінця вивчена вокальною методикою, зокрема, в нашій державі. «Белтінг зазвичай описується як якість голосу, близька до мови, по постановці схожа на крик, що використовується в співі, що асоціюється з сучасними комерційними музичними жанрами» (McGlashan, Thuesen, & Sadolin, 2016). Складність цієї техніки полягає в тому, що у зв'язку з високим регістром, у якому використовується белтінг (за висотою відповідає головному регістру), і щільним змиканням зв'язок (звучить як грудний регістр), є небезпека зриву голосу. Окрім того, вокаліст може відчувати неприємні відчуття, якщо він неправильно освоїв цю техніку. Методика Ш. Портер пропонує низку вправ. Вокальний тренер радить стежити за оптимальним об'ємом вдиху, тримати поставу і використовувати енергію корпусу при взятті нот белтінгом. На її думку, секрет – у свободі тіла та голосу.

Восьмий розділ Articulation. Розділ містить вправи для щелепи та язика, а також ряд вправ на дикцію. Щоб вимовляти текст у великому темпі та обсязі, наприклад, у стилі реп, язик та щелепа мають бути розслаблені. Для щелепи добре затиснути між зубами корок з пляшки (наприклад, від шампанського) спочатку у

горизонтальному, а потім у вертикальному положенні та поговорити. Якщо є напруга в м'язах, то не варто нехтувати цією вправою. Для язика Ш. Портер пропонує покласти трубочку під висунутий язик і розповісти про те, як минув день. Якщо язик прагне назад, то це, швидше за все, свідчить про напругу в язичку, отже, слід приділити більше уваги даному розділу. Після розминки апарату артикуляції вокальний тренер переходить до вправ на дикцію.

Дев'ятий розділ *Agility and Intonation*. На думку Ш. Портер учень не зможе виконати рифи та ранси («runs» – пробіжки), не покращивши спочатку вокальну спритність та інтонацію (Porter, 2022). Розділ містить різноманітні цікаві вправи (від простих до технічно складних), а також ранси та рифи, які мають виконуватися у швидкому темпі. Мета – домогтися рухливості, технічності та інтонаційної точності виконання. При достатньому тренуванні співакам стає під силу співати твори з великим діапазоном і складною мелізматиною, що вимагає вокальної рухливості та досконалого володіння голосовим апаратом.

Десятий розділ *Vocal Resistance Training*. У заключному розділі цього курсу учні мають оцінити, наскільки далеко вони просунулися в ході занять. Для виконання завдань цього розділу потрібні боксерські рукавички, вода та рушник, оскільки тренінг містить надінтенсивні вправи на вокальну витривалість. Ш. Портер нагадує, як важливо тримати голос у формі та постійно вправлятися, вона радить не витратити всі ресурси на початку заняття, а ретельно їх заощаджувати, щоб зберегти сили до кінця тренування. Ця спроможність дуже корисна для артистів у процесі виконання сольних програм. Щоб співати однаково добре на початку та наприкінці концерту їм потрібна вокальна витривалість.

Успіху методики Ш. Портер багато в чому сприяє особлива атмосфера свободи, гри, радісного настрою, що вона створює під час занять, яка могла б бути взірцем для викладачів співу-початківців в умовах запровадження елементів дистанційної освіти, обумовлених безпековими викликами.

Вокальний тренер починає зі створення власного образу, який завжди яскравий і позитивний. Ш. Портер ретельно продумує костюм, зачіску, макіяж, майстерно використовує гумор. Крім цього, вона застосовує засоби наочності, незвичайні допоміжні предмети та комп'ютерні програми. Наприклад, щоб пояснити подачу звуку, жорстку атаку, а також для тренування пружності дихання, вона пропонує одягнути учневі боксерські рукавички, які символізують бойовий настрій,

стрімкість і силу. Очевидно, засоби наочності залежать від віку учня. Якщо наймолодшим вокальний тренер пропонує м'ячі, яскраві картинки, хулахуп, то для досвідчених вокалістів вона використовує програму «Vocal Pitch Monitor», що дозволяє наочно показати атаку звуку, якість кантилен, інтонації, вібрато. Не можна переоцінити її професійні поради вокалістам, які можна побачити на каналі YouTube, які можна в умовах запровадження елементів дистанційної освіти активно використовувати у опануванні співу.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Таким чином, «Cheryl Porter Vocal Method» – можна розглядати як універсальну методикку викладання вокалу, що спирається на досвід передових закордонних систем навчання співу. Методика охоплює всі професійні компетенції, необхідні сучасному виконавцю, при цьому вона проста та доступна для розуміння. Матеріал у її методиці викладається послідовно та зрозуміло, є необхідні відео-, аудіо- та дидактичні матеріали (ноти, підказки, поради). Аналіз методики дозволяє зробити висновки, що вона може бути корисна великій кількості викладачів вокалу для будь-якого віку та вокальних стилів.

На закінчення акцентуємо, що сучасний глобалізований світ вимагає від викладачів співу володіння новими прогресивними методиками для створення власних навчальних програм, що ґрунтуються на національних традиціях та культурі, а також на передовому світовому досвіді. Ш. Портер реалізує особливу комунікативну модель навчання, яка поєднує новітні досягнення в галузі вокальних технік та технічних засобів з прозорістю, спрямованістю на результат та виключно позитивною установкою на процес оволодіння вокальною майстерністю. Навчання в універсальній манері співу дозволяє її учням володіти різними вокальними прийомами та легко перемикатися між виконавськими жанрами та стилями. Використання комп'ютерних технологій сприяє посиленню контролю за технікою виконання. Усі розроблені нею вправи спрямовані на розвиток голосу та творчих здібностей учнів. Форма її занять – це яскрава творча взаємодія вчителя та учня за постійної доброзичливої підтримки вокального тренера. Знайомство з методикою Ш. Портер дозволяє розширити компетенції викладачів, запровадити нові методи та прийоми у освітню діяльність, розвивати культуру міжособистісного спілкування між викладачем та здобувачами освіти.

Серед найбільш перспективних напрямків подальших досліджень виокремимо розробку педагогічних умов розвитку вокальної майстерності виконавців-початківців на основі застосування методики Ш. Портер, а також розробку навчально-методичного забезпечення цього процесу, яка могла б бути використана в умовах дистанційної освіти у вітчизняних закладах вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- Stoloff, B. (1996). *Scat! Vocal Improvisation Techniques*. Brooklyn; New York : Gerard and Sarzin Publishing Co.
- Fantini, M., Fussi, F., Crosetti, E., Succo, G. (2016). Estill Voice Training and voice quality control in contemporary commercial singing: an exploratory study. *Logopedics Phoniatrics Vocology*, 42. No. 4, 146–152.
- Sundberg, J., Bitelli, M., Holmberg, A., Laaksonen, V. (2017). The “Overdrive” Mode in the “Complete Vocal Technique”: A Preliminary Study. *Journal of Voice*, 31. No. 5, 528–535.
- Chandler, K. (2014). Teaching Popular Music Styles. *Teaching Singing in the 21st Century*. 35–51.
- Dayme, M.A. (2009). Posture and breathing in singing. *Dynamics of the Singing Voice*. Springer, Vienna. 56–88.
- Porter, C. *Cheryl Porter vocal method*. Retrieved from: <https://course.cherylportermethod.com>
- McGlashan, J., Thuesen, M.A., Sadolin, C. (2016). Overdrive and Edge as Refiners of “Belting”? *Journal of Voice*, 31. No. 3, 385–396.
- Benson, A.E. (2017). The Estill voice model: theory & translation. *Voice and Speech Review*, 11 (1), 112–114.
- Moir, Z., Powell, B. & Dylan Smith, G. (2019). *The Bloomsbury Handbook of Popular Music Education: Perspectives and Practices*. New York: Bloomsbury Publishing.
- Porter, C. *Vocal coach transforms student’s voice during class*. Retrieved from: <https://spotlightstories.co/vocal-coach-transforms-students-voice/>.
- Steinhauer, K.M., Klimek, M.M. (2019). Vocal Traditions: Estill Voice Training. *Voice and Speech Review*, 354–359.

SUMMARY

Folomieieva Natalia. Integration of the methodology of Cheryl Porter into the process of vocal training in domestic institutions of higher education.

The article is devoted to the analysis of the author's methodology by Cheryl Porter for the integration of its components into the process of vocal training in domestic institutions of higher education. The purpose of the article is to specify the directions for integrating the components of Cheryl Porter's methodology into the process of vocal training in domestic institutions of higher education. Research methods: system-analytical and comparative-historical. The system-analytical method was used to specify the content of Cheryl Porter's author's methodology and determine the directions of integration of its components into the process of vocal training of students of higher education in Ukraine; the comparative-historical method was used to determine the vocal techniques developed historically in the countries of Europe and America and the place of the author's technique of Cheryl Porter among them. The author's technique, called "Cheryl Porter vocal method" consists of several sections: warm-ups/warm-downs; vowel placement; singer breathing bootcamp; vibrato and

stability; timber and tone quality; vocal register sand passaggio; belting high notes; articulation; agility and intonation; vocal resistance training. The main registers according to Cheryl Porter's methodology are: fry, chest register, mixed, head register, falsetto, whistle. The effectiveness of training singers according to the Sheryl Potter method substantiates the possibility of using it not only for the development of individual methods by domestic vocal teachers at universities, but also for revising the vocal training programs in general. This methodology, which claims to be universal, significantly generalizes the most advanced achievements in vocal methodology and training of singers abroad and can be used in an adapted form in the professional training of specialists in Ukraine. Cheryl Porter's methodological developments can be used as a guide for beginner vocal teachers working with future pop singers or actors, as well as for independent work of students of higher educational institutions of specialties 025 Musical Art and 026 Performing Arts.

Key words: Cheryl Porter, "Cheryl Porter vocal method", author's method, singing, vocal training, institutions of higher education, professional training.